

Omnia namque datis ætas, sexusque libellis
 Perfruitur, Latio si tamen ore sonat.
 Quisquis ades, si forte tuæ tibi cura salutis,
 Hæc fuerint animæ grandia dona tuæ.
 Si cupis optata connubia ducere prole,
 Atque maritali tradere colla iugo :
 Hic potes egregios morum decerpere fructus
 Qui tribuant natis nomina rara tuis.
 Si tamen eloquii tantum tibi cura nitentis,
 Hic fuit eximio non Ciceronæ minor.
 Quod si forte pio iuvat indulgere labori,
 Et populos Christi iussa docere rudes :
 Hic documenta tibi varias spargenda per urbes
 Collige, quæsitus hic meliora dabit.
 Cum voluit placido demulsit pectora sensu,
 Cum voluit rigido terruit ore reos.
 Quod si cœlitibus iuvat indulgere tuendis,
 Tutius atque humili delituisse casa :
 Hic tibi præcipuo semper venerandus honore
 Auctor, et æterno dignus amore eoli,
 Hunc relegens summo lætus spatiabere cœlo,
 Et poteris stygios tristis adire lacus.
 Ante oculos nostri pinget tibi Principis ortus,
 Et pastoralis numina nata domo

A Hinc atque hinc dulci resonat modulamine Jesus,
 Et Maria illustri nomina culta sono.
 Candida tartareo statuisse ex hoste trophæa,
 Anguigerumque docet dissecuisse caput.
 Et quibus ille dolis miseros, quibus artibus alter
 Decipiât pascens sancta per arva pecus.
 Qui legit, expleri nequit, ardescitque legendo,
 Et dolet assueti cum venit hora cibi.
 Efficiunt animos aliorum scripta tumentes,
 Et nimium sparsis luxuriare comis.
 Hæc autem mundo Paracletum in pectore condent,
 Accendentque novis frigida corda focis.
 Hæc tibi marmoreo lacrymas de pectore dulces
 Elicient, animæ gaudia summa tuæ.
 Denique cuncta novi veterisque volumina sensus
 B Solus hic eximia continet arte liber.
 Hæc igitur toto, monachi, contendite cursu
 Arripere et tacito condite dicta sinu :
 Ut vos sidereum faciant conscendere cœmen,
 Cœlestesque inter regna tenere choros.
 Vos quoque, Christigenæ, genus immortale, clientes,
 Parthenicum medio figite corde senem :
 Ut cœli terræque graves eliminet iras,
 Et reseret clausi limina celsa poli.

NICOLAUS HACQUEVILLE

SACRI SENATUS PARISIENSIS PRÆSES ÆQUISSIMUS,

DE LAUDIBUS S. BERNARDI, ET SITU CLARÆ-VALLIS.

1305 Abdita vallis erat, medius in montibus alto C
 Et nemore et viridi tunc adoperta rubo
 Hanc Claram-Vallem merito dixere priores,
 Mutarunt nomen, Vallis amara, tuum.
 Quem licet umbrosi circumdent undique montes,
 Nulla tamen toto clarior orbe fuit.
 Hanc Alba irriguus mediam perlabitur amnis,
 Fons tibi perpetuo munere donat aquam.
 Ad quam, dive pater, primum, Bernarde, colendam
 Mitteris : illo jam tempore tantus eras.
 Nondum difficilis juveniles liquerat annos
 Mens tamen in tenera carne senilis erat.
 Tunc fuit incultis hæc vallis consita dumis ;
 Tunc ibi non domitæ delituere feræ.
 Illo silvestres produxit tempore fructus :
 Viticolæ nulli, nullus arator erat.
 Nullæ hominum sedes, vetus hæc spelunca latronum :
 Nullus in hac poterat carpere tutus iter.
 At postquam Claram-Vallem, Bernarde, petisti,
 Et statuis sedes fratribus ipse tuis :
 Tunc subito, antiquam mutarunt omnia formam,
 Aspera quæ fuerant, fertiliora facis.
 Vallis et in medio cellas, Christique dicatam
 Ecclesiam, adductis fratribus ædificas.
 Iustruis angelicam hos in terris ducere vitam,

Psallere divinas nocte dieque preces.
 Protinus immensum discurrit fama per orbem,
 Bernardusque pater cuncta per ora volat.
 Undique concurrunt, pueri, juvenesque, senesque.
 Flectere ad imperium colla superba tuum.
 Non illos retinent matres, non mollior ætas,
 Non timet austeras alba senecta vias.
 Non illos remorantur opes, non denique vana
 Quæ venit a claro sanguine nobilitas.
 Ipseque mundanos spernens Henricus honores,
 Cujus erat frater Gallica sceptrum tenens :
 Qui licet iste foret regali sanguine cretus,
 Se tamen imperio subdidit ille tuo.
 Omnia regna tuo nutu, Bernarde, regebas :
 Tantum virtuti tunc adhibetur honos.
 D Si qua inter magnos fuerat discordia reges,
 Omnia sunt voto conciliata tuo.
 Tunc etiam insani rabies vesana Leonis
 Vexabat rapidis dentibus Ecclesiam.
 Sed tua pestiferas fregit prudentia vires,
 Et finem tantis cladibus imposuit.
 Testis Aquitanas regnans Guillelmus in urbes,
 Dum, Bernarde, tuos conciliis ante pedes.
 Tu quoque fraternas acies dispergis in orbem,
 Nullaque terra tuis fratribus absque patet.

Sive ea purpureos tellus quæ tendit ad ortus,
 Quæque sub occiduo sole relicta jacet,
 Quæcunque aut gelidas terræ flectuntur ad Arctos,
 Quæve sub australi noscitur esse polo.
 Aut ea quæ extremos nutrit populosa Britannos
 Insula, quæ Oceano cingitur ampla mari,
 Quam longe Europæ tenduntur denique fines,
 Exquirunt fratres omnia regna tuos.
 Omnia non possunt nunc carmina nostra notare :
 Hæc pauca ex multis disservisse sat est.
 Nam gravis hæc nostras superat provincia vires,
 Vena cui fluitat suavior, ille canat.

A Hæc mihi sufficiat raptim tetigisse canendo ;
 Non facit ad tantum nostra camæna virum.

AD CLARÆ-VALLENSIS.

Post præcepta Patris, præsens dum vita superates,
 Pergite; nam tacito jam fugit illa pede.
 Nec vos pœniteat mundi sprevisse ruentis
1306 Tractandas parvo tempore delicias.
 Tristia quæmodosunt quæcunque, et amara videntur,
 Gaudia post mortem non peritura parant.
 Post lacrymas, gemitus, longa et suspiria vallis,
 In montem excelsum vos trahet ipse Deus.

CARMEN ENCOMIASTICUM

in vitam et obitum B. Bernardi Claræ-Vallensis cœnobij primi abbatis.

AUCTORE BAPTISTA MANTUANO.

(Ex viii Pastorum.)

Bernardi lux festa venit celeberrima Belgis.
 Belga fuit, sex germanos, unamque sororem
 Traxit ad obsequium Christi. Deus omnibus unum
 Inspiravit opus, vitæ genus omnibus unum.
 Mater adhuc prægnans vidit per somnia, crebris
 Se gestare utero catulum latratibus acrem.
 Sic Deus ostendit, venturi qualia partus
 Ora et corda forent contra genus omne malorum.
 Ipse pudicitiam coluit, muliebria passus
 Bella tamen juvenis, roseo quia candidus ore,
 Corda paroxysmis gravibus torquebat, et igne
 Quo Venus accendit teneras incesta medullas.
 Cum peteret Celtas, et nox jam pallida coslum
 Clauderet, hospitium subiit: temeraria noctu
 Hospita sopito juveni petulanter adhæsit,
 Admōvitque latus lateri. Scelus ille repente
 Horrui, et magno socii clamore vocatis
 Nequitiam facto vicit terrore furentem.
 Ingens forma malum, quo nulla nocentior herba
 Per juga Thessaliæ legitur, per Phasidis arva.
 Tradidit ingenium sacris sermonibus, omne
 Quod docuit Christus, quod prædixere prophetæ,
 Quod didicit Moyses Panchæo in vertice, secum
 Assidue meditans, sine præceptoribus ullis
 Scivit, et idcirco silvas habuisse magistras

B Se dicebat; inops vixit: sed munda volebat
 Vestimenta, situm damnans, sordemque perosus.
 Id curæ quod vulgus habet pro corpore, solam
 Transtulit ad mentem, vitiorum acerrimus hostis.
 Si populis certamen erat, discordia regnis,
 Bernardus pacator erat, legatus ad urbes
 Ibat, et ad reges odium fracturus et iram,
 Munere fungentem tali videre Alemanni.
 Videre Insubres quondam, videre Aquitani.
 Si quando in dubiis nutabant pectora rebus,
 Ipse erat interpres ducens mortalia corda
 De tenebris ad lumen, uti solet ignea lampas
 Longinqua de turre micans adducere noctu
 Turbine jactatos secuta ad littora nautas.
 Prodigiiis, quot vix numero comprehendere fas est,
 Claruit, occultas hominum cognoscere curas,
 C Pellerer avernales genios, curare jacentes
 In languore potens: ideoque impleverat orbem
 Fama Viri, nomenque volans peregrina per ora.
 Sex decies fundasse decem Cistercia tecta,
 Dicitur: unius valuit prudentia tantum.
 Sacra igitur meritis hujus vigesima tanti
 Est aurora patris, qua sese in summa recepit
 Limina supremi quod continet omnia cœli.

S. BERNARDI EPITAPHIUM,

Auctore Adamo de Sancto-Victore.

Claræ sunt Valles sed claris Vallibus Abbas
 Clarior his clarum nomen in orbe dedit.
 Clarus avis, clarus meritis, et clarus honore,
 Claruit eloquio, religione magis.
 Mors est clara, cinis clarus, clarumque sepulcrum;
 Clarior exsultat spiritus ante Deum.